

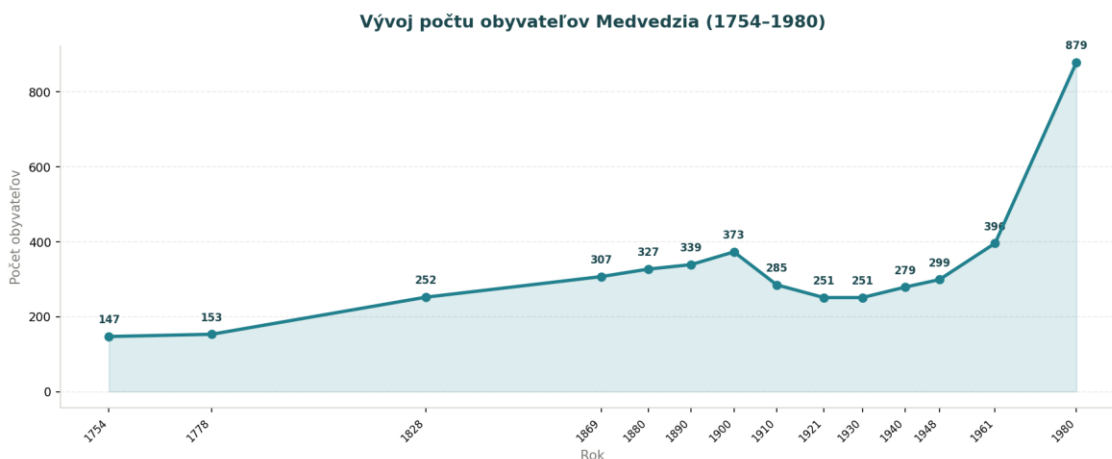

Z HISTÓRIE MEDVEDZIA

Vývoj počtu obyvateľov a majetkových pomerov v Medvedzí

Zdroj: archív Štefan Medvecký | Komposesorát Medvedzie – pozemkové spoločenstvo | Apríl 2025

Podľa sčítania z roku 1754 v Medvedzí žilo 32 zemianskych rodín, a v roku 1778 ich bolo 36 – spolu 153 ľudí. Medvedzie sa spomína aj v práci Notitie polyhistora Mateja Bela (1684–1749), kde je uvedené, že família Medveckých je vlastníkom celého Medvedzia. Podľa sčítania ľudu v roku 1870 tu bolo 55 domov a 307 ľudí.

Graf 1: Vývoj počtu obyvateľov Medvedzia od roku 1754 do roku 1980 (zdroj: archív Štefan Medvecký)

1. Predikáty, majetok, rodostromy

Vo svojom príspevku Tamász Medveczky píše: Na základe výskumu historických zdrojov možno potvrdiť, že existuje iba jedna rodina Medveczkých (Medveckých), ktorá má pôvod na Orave v dedine Medvedzie. Z nej sa neskôr vytvorili rôzne iné rodinné vetvy, ktoré žili napríklad v Malom Bysterci, či v ďalších osadách a mestách Oravskej župy.

Rodina zostala v Oravskej župe až do 80. rokov XVII. storočia, no dotedy sa výrazne rozrástla. V roku 1672 vypukla na Orave medzi katolíkmi a luteránmi menšia náboženská vojna. V dôsledku týchto udalostí sa niektorí členovia rodiny presťahovali do susedných žúp – Trenčín, Liptov, Turiec – a tiež do odľahlejších oblastí Uhorska. Niektorí členovia a vetvy rodiny žili nejaký čas na rôznych miestach aj pod inými menami.

Približne okolo roku 1700 v Medvedzí začali rôzne vetvy rodu okrem názvu Medvecký používať prídavné mená – tzv. prídomky (predikáty) – na vzájomné odlíšenie. Dovtedy sa líšili len na základe krstných mien. Medzi tradičné predikáty, používané v obci a jej okolí dodnes, patria: Beňo, Borsuk, Gasper, Gergel, Heretík, Hura, Kukla, Martinek, Matejek, Ollo, Páterek, Pišút a Rapák. V minulosti, najmä v XIX. storočí, sa používali aj ďalšie: Adača, Bachár, Cigliega, Hrebenár, Janček, Lacek, Mihálek, Pavlík, či Petrík.

Rodostromy

V budúcnosti by bolo zaujímavé urobiť hlbšiu historicko-genealogickú sondu jednotlivých vetiev rodu Medveckých. Doteraz sú spracované a dostupné takéto sondy vo forme rodostromu u vetvy rodín Medvecký Páterek, Medvecký Kukla a Medvecký Ollo.

Rodostrom vetvy Páterek a Kukla spracoval v roku 2015 JUDr. Martin Kareš z Prahy. Je zverejnený na stránke Občianskeho združenia Medvedzie (www.medvedzie.sk, časť Rod Medveckých–Genealógia). V rodostrome sú údaje o jednotlivých členoch týchto rodín od roku 1758 do roku 1993 a zahŕňa príslušníkov vetiev: Bachár, Ciglieda, Heretík, Martinek, Matejek, Mihálek, Pavlík, Petro a Pišút.

Genealogicko-historická sonda rodovej vetvy Medvecký Ollo je publikovaná v „Kronike rodu Medvecký Ollo“, vydané v roku 2025. Autormi kroniky sú prof. Štefan Medvecký Ollo a genealóg a historik Mgr. Eduard Laincz. V rodostrome v kronike sú zaznamenané údaje o jednotlivých členoch jedenástich generácií v priamej línii rodovej vetvy – od roku 1649 do roku 2024. Zahŕňa príslušníkov vetiev: Bachár, Borsuk, Kukla, Martinek a Matejek.

Prítomnosť rodín Medveckých podľa predikátu a obdobia

	1845	1880 domy	1880 majetok	1930 majetok	1974 majetok	2024
Rapák -	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Páterek -	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ollo -	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Matejek -		✓	✓		✓	✓
Martinek -	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kukla -	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hura -	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Heretík -		✓	✓	✓	✓	✓
Gergel -					✓	✓
Gasper -					✓	✓
Ciglieda -				✓	✓	
Borsuk -	✓	✓	✓	✓	✓	
Beňo -	✓	✓	✓	✓	✓	

Graf 2: Prítomnosť rodín Medveckých v Medvedzí podľa predikátu a historického obdobia (zdroj: archív Štefan Medvecký)

2. Historický a právny kontext vlastníctva pôdy

Súpisy daňovníkov v rokoch 1715 a 1720

V roku 1715 prijal uhorský snem zákon o zavedení stáleho vojska v Uhorsku a vyberaní každoročnej vojenskej dane (contributionale). Kvôli jej správne mu rozvrhnutiu boli v rokoch 1715 a 1720 vyhotovené celokrajinské súpisy daň platiaceho obyvateľstva. V nich boli štátom prvýkrát zaznamenané mená daňovníkov (hláv jednotlivých hospodárstiev) a ich majetkové pomery. Daň bola viazaná na osobu daňovníka, nie na pozemky – základom pre jej vymieranie boli usadlosti na urbárskej pôde (sessio, telek).

Súpis bol vykonaný podľa obcí a uvádza: meno daňovníka, množstvo rolí (agrae), čerstvo kultivovanú zem (extirpaturae), lúky (pratae) a vinice (vineae). Používané jednotky sa rôznili – pri poliach sa stretávame s jutrom (0,575 ha), gblom (cca 0,4 ha), lúky sa uvádzali v kosoch (falcastrum, 28–46 árov) alebo vo vozoch sena (currus, 25 árov), vinice v kopáčoch (fossor, 2,7 ára).

Kataster a urbárske vzťahy

Pokusy Habsburgovcov o zavedenie stabilného katastra stroskotali na odpore uhorskej šľachty, keďže uhorský daňový systém nepoznal zdaniteľnosť šľachty. Preto všetko zostalo nezmenené až do revolúcie 1848–1849. Prechodom od štátu patrimoniálneho ku štátu stavovskému vznikla potreba upraviť pomery medzi zemepánom a poddanským stavom. Táto úprava je zachytená v takzvaných urbároch.

Vývin urbárov sa začína v XIII. storočí. Právne riešenie v Uhorsku sa začalo vydaním patentu z roku 1723. Pôda sa rozdelila na pánsku pôdu (dominikál), ktorú obrábal sám zemepán, a na urbársku pôdu (rustikál), prenechanú do užívania poddaným. Najväčší význam z hľadiska vývoja právnych pomerov k pôde má vydanie tzv. tereziánskeho urbáru z januára 1767, ktorým Mária Terézia uviedla do pomeru dávky a povinnosti poddaného voči zemepánom s rozsahom obhospodarovanej pôdy.

Základná zmena v urbárskych pomeroch nastala v roku 1848 – zrušením všetkých viazaností poddaných, čím sa poddaný stal plným vlastníkom pôdy. V roku 1853 bol vydaný urbársky patent, ktorým sa urbárski nájomníci stali aj právnymi vlastníkami poddanskej pôdy. Neskoršia úprava z roku 1871 spresňovala pomery k lesom, pasienkom a trstiniskám a uložila zemepánom povinnosť oddeliť urbársky podiel. Takto začali vznikať urbárske spoločenstvá.

V roku 1898 bol vydaný zákonný článok XIX., na základe ktorého bolo v Uhorsku založených mnoho urbárskych spoločenstiev. Ich hlavné znaky – zachované spravidla dodnes – sú: nedielne spoluvlastníctvo, rozhodovanie v zhromaždení spolumajiteľov, výkon správcovstva volenými orgánmi (predseda, správca, výbor, lesný gazda, pokladník) a hlasovanie pri princípe väčšiny majiteľov počítanej podľa podielov.

Vývoj katastrálneho merania

Za vlády Márie Terézie sa uskutočnil súpis skutočností potrebných pre usporiadanie urbárskych povinností a Jozef II. nariadil v roku 1785 tzv. ekonomické mapovanie. V roku 1787 sa práce prerušili a po jeho smrti uhorská šľachta nechala výsledky verejne spáliť. Stabilný kataster bol zavedený cisárskym dekrétom po porážke maďarskej revolúcie v roku 1849 – podľa rakúskeho vzoru. Podrobné merania pre pozemkový kataster sa začali v roku 1856.

Definitívny kataster sa zaviedol zákonom z roku 1875. V roku 1883 bola uzákonená stála evidencia pozemkového katastra, v roku 1885 vznikla sieť príslušných úradov a v roku 1886 vznikla povinnosť zakladať do pozemkových kníh vložky na základe presných katastrálnych máp. V roku 1897 bol kataster v celom Uhorsku revidovaný a prevedený zo siahovej miery na metrickú. Po vzniku ČSR mala asi len štvrtina obcí Slovenska vyhovujúce katastrálne mapy a na pomoc prišli odborníci z Čiech a Moravy.

3. Súpisy a záznamy v protokolárnych knihách (1845–2024)

Súpis šľachty Oravskej stolice z roku 1845

Stoličné súpisy sú súpismi vykonanými pre potreby príslušnej stolice. Uvádzajú len hlavy rodín a v niektorých prípadoch počet mužov, žien, chlapcov a hospodárske pomery rodiny. Nachádzajú sa v štátnych archívoch a v župných fondoch. Nasledovná tabuľka obsahuje zoznam dospelých zemanov rodu Medveckých žijúcich v Medvedzí v roku 1845, podľa súpisu šľachty Oravskej stolice. Všetky priezviská sú uvedené tak, ako sa píše dnes (nie v pôvodnej maďarskej preskripcii podľa autora súpisu Denisa Pongráca).

p.č.	Priezvisko a meno	Predikát	Narodený	Vek	Postav. v rode
1	Medvecký Andrej	Kukla	1802	43	otec
2	Medvecký Štefan	Ollo	1783	62	
3	Medvecký Štefan	Ollo	1813	32	syn
4	Medvecký Matej	Ollo	1820	25	vetva
5	Medvecký Ján	Ollo	1812	33	
6	Medvecký Štefan	Ollo	1815	30	
7	Medvecký Štefan	Hrebenár	1803	42	vetva
8	Medvecký František	Hrebenár	1805	40	právník
9	Medvecký Andrej Sárol	?	1820	25	vetva
10	Medvecký Matej	Hura	1792	53	
11	Medvecký Andrej	Hura	1822	23	
12	Medvecký Ignác	Hura	1797	48	
13	Medvecký Jozef	Adača	1822	23	
14	Medvecký Ján	Bachár	1822	23	

15	Medvecký Štefan	Janček	1812	33	
16	Medvecký Jozef	?	1814	31	syn Petra
17	Medvecký Andrej	?	1823	22	
18	Medvecký Jozef	Rapák	1787	58	vetva
19	Medvecký Ignác	Rapák	1822	23	
20	Medvecký Ignác	Hrebenár	1822	23	
21	Medvecký Juraj	Borsuk	1793	52	
22	Medvecký Jozef	Borsuk	1822	23	
23	Medvecký Jozef	Lacek	1792	53	
24	Medvecký Jozef	Lacek	1822	23	
25	Medvecký Andrej	Lacek	1826	19	
26	Medvecký Ján	Kukla	1810	35	
27	Medvecký Ignác	Kukla	1808	37	
28	Medvecký Jozef	Kukla	1802	43	
29	Medvecký Štefan	Rapák	1807	38	
30	Medvecký Andrej	Rapák	1810	35	
31	Medvecký Jozef	Rapák	1794	51	
32	Medvecký –	?	1820	25	syn
33	Medvecký Štefan	Beňo	1794	51	
34	Medvecký Jozef	Beňo	1826	19	
35	Medvecký Ján	Rapák	1825	20	
36	Medvecký Jozef	Páterek	1794	51	starší
37	Medvecký Jozef	Páterek	1823	22	
38	Medvetsky Ján	Páterek	1812	33	
39	Medvecký Štefan	Mihálek	1802	43	
40	Medvecký Matej	Mihálek	1812	33	
41	Medvecký Jozef	Bachár	1814	31	
42	Medvecký Štefan	Kančík	1807	38	
43	Medvecký Jozef	Kančík	1792	53	
44	Medvecký Andrej	Martinek	1816	29	
45	Medvecký Jozef	Martinek	1823	22	

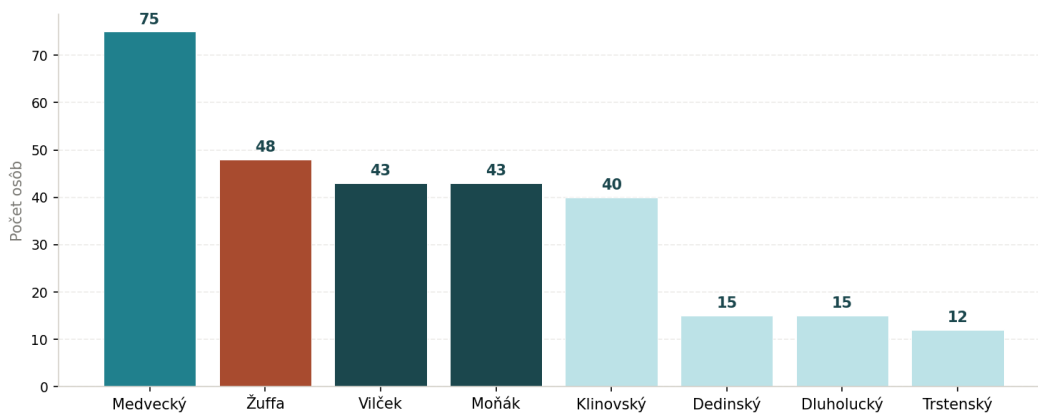

46	Medvecký Jozef	Páterek	1792	53	starší
47	Medvecký Štefan	Páterek	1820	25	
48	Medvecký Ignác	Páterek	1821	24	
49	Medvecký Ján	Páterek	1802	43	
50	Medvecký Jozef	Páterek	1823	22	
51	Medvecký Ján	Kukla	1817	28	
52	Medvecký Štefan	Pavlík	1797	48	starší
53	Medvecký Jozef	Pavlík	1810	35	
54	Medvecký Štefan	Pavlík	1816	29	
55	Medvecký Jozef	Ollo	1816	29	
56	Medvecký Andrej	Ollo	1825	20	
57	Medvecký Juraj	Ollo	1805	40	
58	Medvecký Jozef	Kukla	1827	18	syn Andreja

Tabuľka 1: Súpis šľachty Oravskej stolice z roku 1845 – dospelí zemanovia rodu Medveckých žijúci v Medvedzí (zdroj: archív Štefan Medvecký)

Vo vyššie uvedenom súpise sú uvedení iba dospelí muži šľachtického pôvodu (nobilles). Podľa údajov o vývoji počtu obyvateľov možno predpokladať, že v Medvedzí v roku 1845 mohlo žiť od 250 do 300 ľudí. Z roku 1845 je tiež jasné, že vtedy v Medvedzí nežili žiadni príslušníci iných šľachtických rodov.

Najväčšie šľachtické rody na Hornej Orave (1845)
- počet dospelých mužských príslušníkov

Graf 3: Najväčšie šľachtické rody na Hornej Orave podľa počtu dospelých mužských príslušníkov v roku 1845 (zdroj: archív Štefan Medvecký)

Uvedené údaje potvrdzujú, že Medvedzie a Zemianska Dedina patrili medzi tie oravské dediny, kde žilo najviac príslušníkov šľachtických rodov. V okolitých dedinách a mestečkách žilo ešte ďalších 17 dospelých mužských príslušníkov rodu Medveckých – spolu s Medvedzím ich tu v roku 1845 žilo 75, čo bolo najviac spomedzi všetkých šľachtických rodov na Hornej Orave. Ďalšími početnými rodmi boli: Žuffa (48), Vilček (43), Moňák (43), Klinovský (40), Dedinský (15), Dluholucký (15) a Trstenský (12).

4. Evidencia pozemkového vlastníctva a parcelný protokol (1872–1880)

V dôsledku zrušenia poddanstva v roku 1848 vznikla potreba vyhotoviť jednotnú evidenciu pozemkového vlastníctva v celom Uhorskom kráľovstve. Na základe tejto požiadavky sa začali vyhotovovať katastrálne mapy s písomným operátom. Katastrálne mapovanie dediny Medvedzie sa zachovalo z roku 1872. K mapám sa zachoval aj rozsiahly parcelný protokol so zápsmi jednotlivých majiteľov pozemkov a nehnuteľností. Mapovanie vykonal geodet József Bavorszky, ukončil ho v roku 1880 a protokol bol oficiálne overený a potvrdený v roku 1884.

Vlastníci domov a pôdy v Medvedzí (výpis z parcelného protokolu z roku 1880)

č. domu	Priezvisko a meno	Predikát	Výmera (ha)
1	Varzely János	–	62,89
2	Medveczky György	Kukla	8,04
4	Medveczky Antal a Mária	Rapák	6,12
5	Medveczky Antal, András	Rapák	5,96
6	Medveczky Zuzsa	Beňo	6,51
7	Špehár Márton	–	6,92
9	Medveczky Ignác	Rapák-Mrvány	13,73
10	Medveczky Štefan	Páterek	7,49
11	Medveczky Štefan a András	Páterek	6,41
12	Medveczky Ilona, Verona	Mihálek	3,17
13	Žuffa Lajos, Jozsef	–	1,56
13	Medveczky János	Hura	6,91
16	Medveczky András	Kukla-Kančík	7,16
17	Medveczky Štefan	Paulík Gasper	5,37
17	Medveczky András	Paulík Gasper	4,06
17	Medveczky Jozef	Paulík Gasper	6,79
18	Medveczky Jozef	Martinek	12,62
19	Medveczky András	Martinek	20,51
20	Medveczky Jozef	Kukla	13,33
21	Medveczky Štefan	Kukla	11,98

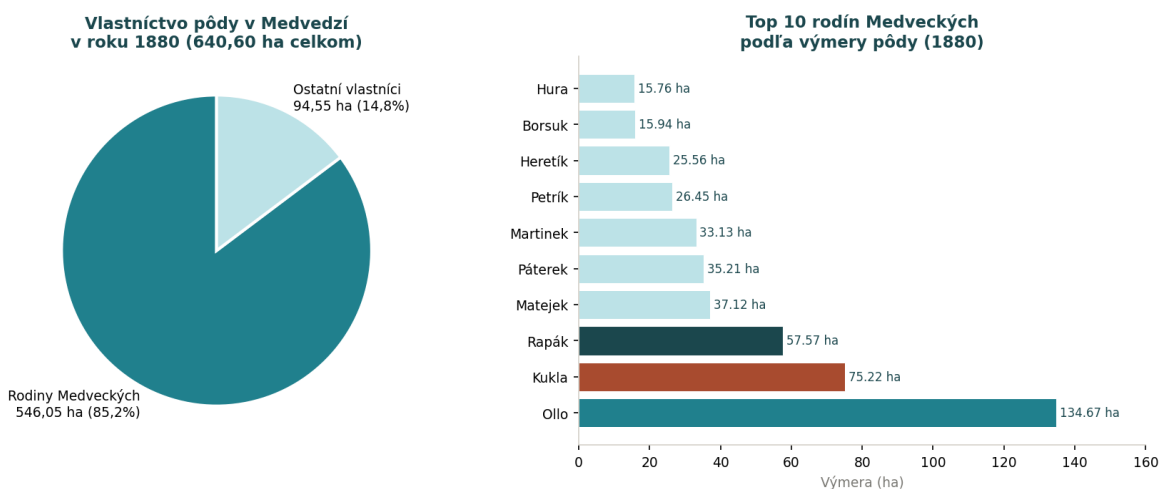

22	Brna-Gelčinský	–	5,32
23	Medveczky János	Kukla	8,66
25	Medveczky János a Mária Radlinsky	Heretík	25,56
26	Medveczky Jozef	Paulík	12,48
27	Medveczky Jozef	Páterek	10,27
28a	Medveczky János	Matejek	11,79
28b	Dulka Jozef	–	4,03
28c	Medveczky Ilona	Matejek	3,72
28d	Medveczky Rozsa	Matejek	3,73
29a	Medveczky Mihály	Matejek	17,88
29b	Medveczky Mátyás	Olo	6,09
30	Medveczky Štefan	Olo	37,73
31	Medveczky Jozef a András	Hrebenár	9,35
32	Medveczky János	Kukla Žandár	17,26
32	Séry Jozef a manž. Teréz	Kukla	8,79
33	Medveczky András a Bachár János	Olo	11,85
33a	Medveczky Antal, András	Olo	29,33
34	Medveczky Nepomuk (János)	Olo	49,67
36	Medveczky András	Hura	4,58
37	Medveczky Štefan	Hura	2,55
37	Medveczky Jozef	Hura	1,72
38	Medveczky Jozef	Adacza	14,11
39	Medveczky Jozef a zať Páterek János	Bachár	4,82
40	Medveczky Anna a zať Žsuffa	Bachár	6,12
41	Medveczky Štefan	Janček	3,81
42	Medveczky Žuzsi	Petrík	6,56
43	Medveczky András	Petrík	19,89
46	Medveczky Ignác a syn Jozef	Rapák Heretík	4,48
47	Medveczky György	Rapák Borsuk	20,43
48	Medveczky András	Lacko	7,22
48b	Medveczky Jozef	Lacko	5,61
49	Medveczky Illona	Martinek Borsuk	15,94
56	Medveczky Ignác a syn	Kukla Páterek	11,04
57	Medveczky Jozef a syn János	Rapák	5,64
–	Heller Eduard a rodina	–	13,83

–	Medveczky Žuzsi	Rapák	1,21
SPOLU			640,60

Tabuľka 2: Vlastníci domov a pôdy v Medvedzí podľa výpisu z parcelného protokolu z roku 1880 (zdroj: archív Štefan Medvecký)

Graf 4: Vlastníctvo pôdy v Medvedzí v roku 1880 – podiel rodiny Medveckých vs. ostatní a top 10 rodín (zdroj: archív Štefan Medvecký)

Výmera pôdy podľa parcelného protokolu (1880) – súhrn

Všetky rodiny, ktoré v roku 1880 žili v Medvedzí, spolu vlastnili 640,60 ha pôdy a lesov. Rodiny Medveckých vlastnili 546,05 ha, čo predstavovalo 85,20 % celkovej výmery. Iné rodiny vlastnili 94,55 ha, teda 14,80 % pôdy a lesov.

Vetva Medveckých	Výmera (ha)
Adacsa	14,11
Bachár	10,94
Beňo	6,51
Heretík	25,56
Hrebenár	9,35
Hura	15,76
Janček	3,81
Kukla	50,80

Kukla Páterek	11,04
Kukla Žandár	17,26
Kukla Kančík	7,16
Lacko	12,83
Martinek	33,13
Martinek Borsuk	15,94
Matejek	37,12
Mihálek	3,17
Ollo	134,67
Páterek	24,17
Paulík	12,48
Paulík Gasper	16,22
Petrík	26,45
Rapák	18,93
Rapák Borsuk	20,43
Rapák Mrvány	13,73
Rapák Heretík	4,48
MEDVECKÍ SPOLU	546,05
Varzely	62,89
Špehár	6,92
Žuffa	1,56
Brna-Gelčinský	5,32
Dulka	4,03
Heller	13,83
CUDZÍ SPOLU	94,55

Tabuľka 3: Vlastníctvo pôdy rôznych vetiev rodu Medveckých a iných rodín v roku 1880 (zdroj: archív Štefan Medvecký)

5. Sčítanie obyvateľov Medvedzia v roku 1930

Celkový počet obyvateľov Medvedzia v roku 1930 bol 251. Počet domov 64, z toho neobývaných bolo 7. Z celkového počtu obyvateľov bolo Medveckých 142 (56 %), bývajúcich v 38 domoch, a ostatných 109 obyvateľov v 26 domoch. Sčítanie vykonal vtedajší richtár Ján Medvecký Ollo (*1874).

V posledný deň roku 1869 sa konal prvý súpis obyvateľstva Uhorska – na základe zákona o sčítaní ľudu z 29. marca 1869. Na internete sa podarilo nájsť sčítacie hárky z Medvedzia z decembra roku 1930. Tieto záznamy sú neoceniteľným prameňom pre genealogický výskum – uvádzajú nielen mená a priezviská všetkých členov domácností (vrátane slúžok a paholkov), ale aj rok narodenia, povolanie a gramotnosť.

č. domu	Priezvisko	Predikát	Meno	Prítomných
1	Várzely	–	Emília	4
2	Medvecký	Kukla	Anna	4
3	Medvecký	Martinek	Antón	6
4	Medvecký	Rapák ml.	Jozef	9
5	Repka	–	Ignác	0
6	Medvecký	Rapák st.	Jozef	7
7	Medvecký	Beňo st.	Štefan	5
8	Medvecký	Rapák	Antón	4
9	Ulrich	–	Jozef	10
10	Medvecký	Páterek	Žófia	4
11	Letaši	–	Mária	1
12	Medvecký	Hura st.	Štefan	0
13	Medvecký	Hura st.	Štefan	2
14	Medvecký	Beňo ml.	Štefan	0
15	Kordiaková	–	Anna	3
16	Medvecký	Borsuk	Juraj	8
17	Sený	–	Jozef	2
18	Tomaga	Hura	Helena	6
19	Medvecký	Kukla	Jozef	6
20	Kováč	–	Ľudvík	5
21	Medvecký	Martinek	Ilona	1
22	Medvecký	Martinek	Michal	2
23	Medvecký	Kukla	Johana	3
24	Medvecký	Kukla	Magda	1
25	Gelčinský	–	Mária	2
26	Medvecký	Kukla	Juraj	8
27	Medvecký	Páterek	Štefan	4
28	Medvedzie (komposesorát)	–	–	0
29	Medvecký	Kukla	Anna	3

30	Šéry	–	Štefan	3
31	Medvecký	Kukla	Anna	5
32	Medvecký	Kukla	Terézia	0
33	Medvecký	Kukla	Terézia	1
34	Pohančený	–	Ján	3
35	Medvecký	Borsuk	Štefan	8
36	Medvecký	Olo	Ján	9
37	Krúpová	–	Mária	1
38	Medvecký	Borsuk	Štefan	0
39	Medvecký	Hura	Štefan	2
40	Jároš	–	Michal	7
41	Šiška	–	Tomáš	6
42	Marušáková	–	Rozália	3
43	Medvecký	Hura	Jozef	6
45	Piknová	–	Cecília	7
46	Medvecký	Kukla	Žófia	2
47	Medvecký	Ciglieda	Ján	2
48	Medvecký	Ciglieda	Ján	0
49	Medvecký	Olo	Jozef	2
50	Repka	–	Ignác	3
51	Kováčová	–	Žófia	6
52	Medvecký	Heretík	Jozef	9
53	Medvecký	Borsuk	Vendelín	3
54	Medvecký	Borsuk	Ján	2
55	Medvecký	Lacek	Štefan	2
56	Salajčík	–	Anna	1
57	Medvecký	Kukla	Antón	5
58	Gallas	–	Juraj	6
59	Medvecký	Martinek	Terézia	1
60	Bugaj	–	Antón	7
61	Dulková	–	Terézia	1
62	Sharf	–	–	3
63	Poláčik	–	Arpád	8
64	Glucksthal	–	Hugo	5
65	Krúpa	–	–	7

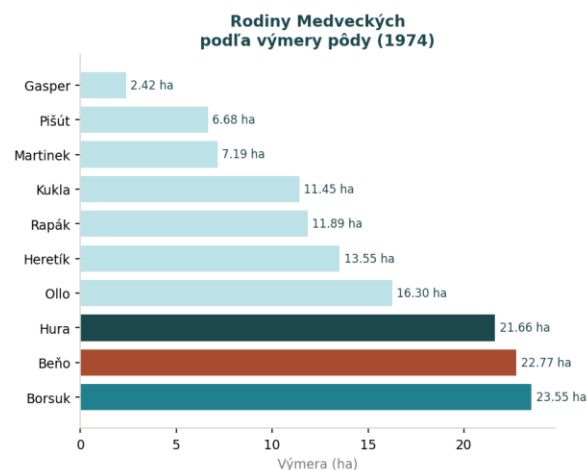
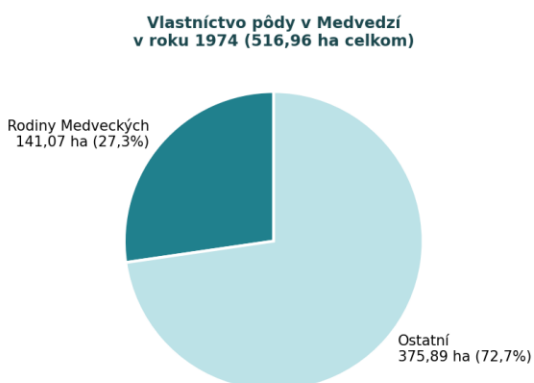
Tabuľka 4: Vlastníci a obyvatelia domov v Medvedzí podľa sčítacích hárkov z decembra 1930; sčítanie vykonal richtár Ján Medvecký Ollo (zdroj: archív Štefan Medvecký)

6. Vlastníci pôdy v Medvedzí v roku 1974

Celková výmera pôdy, ktorá bola v Medvedzí v roku 1974 vo vlastníctve súkromných osôb, predstavovala 516,9589 hektárov. Z toho výmera lesa bola 134,3532 hektárov (25,98 % všetkej pôdy). Ostatnej pôdy bolo 382,6057 hektárov. V dôsledku rôznych okolností – vyvlastnenia pod vodnú nádrž, zalesnenia okolo Oravy, premeny na stavebné pozemky – došlo do roku 1994 k úbytku výmery pôdy o 52,6879 hektárov na 329,8188 hektárov (pokles o 10,21 %).

Kategória	Výmera (ha)	Podiel (%)
Medveckí	141,0657	27,29 %
Iní	375,8932	72,71 %
SPOLU	516,9589	100,00 %
Bývajúci v Medvedzí	239,6764	46,36 %
Medveckí bývajúci v Medvedzí	101,8143	19,69 %
Medveckí bývajúci mimo Medvedzia	39,2514	7,59 %
Iní (nie Medveckí) bývajúci v Medvedzí	137,8621	26,67 %

Tabuľka 5: Vlastníctvo pôdy v Medvedzí v roku 1974 (zdroj: archív Štefan Medvecký)

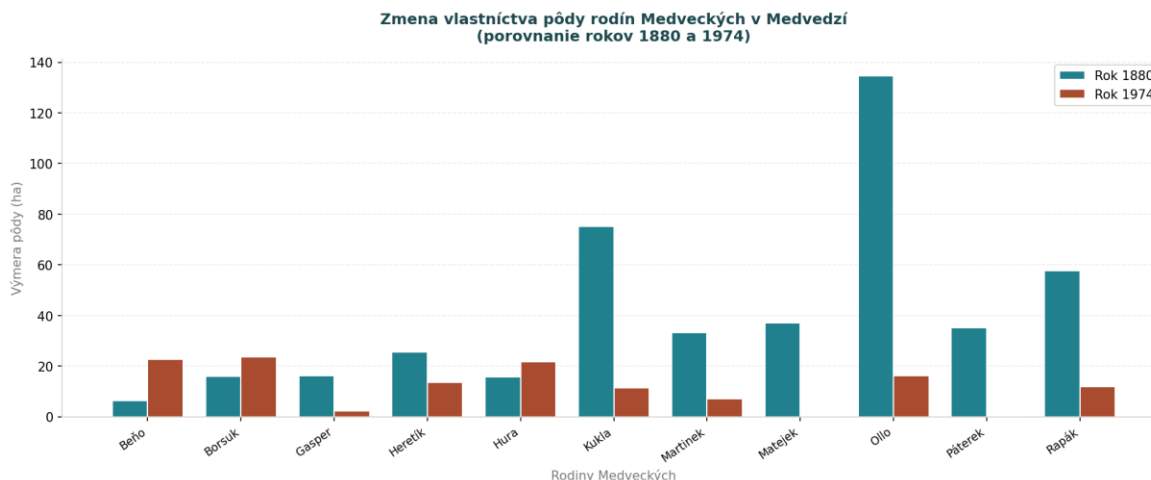
Graf 5: Vlastníctvo pôdy v Medvedzí v roku 1974 – celkový podiel a rozdelenie podľa vetiev Medveckých (zdroj: archív Štefan Medvecký)

7. Porovnanie vlastníctva pôdy Medveckých: 1880 – 1974

Zo 640,60 hektárov všetkej pôdy v roku 1880 vlastnili Medveckí 546,05 hektára (85,20 %). V roku 1974 z 516,95 hektárov vlastnili už len 27,29 %. Medzi rokmi 1880 a 1974 ubudlo z výmery pôdy vlastnenej vybranými rodinami Medveckých 123,65 hektárov (19,30 %). Celkový úbytok vlastníctva pôdy predstavoval 404,99 hektára, t.j. 74,16 %.

Vetva	1880 (ha)	1974 (ha)	Podiel 1880	Podiel 1974	Pomer 1974/1880
Beňo	6,51	22,77	1,44 %	16,14 %	3,50
Borsuk	15,94	23,55	3,52 %	16,69 %	1,48
Ciglieda	0,00	2,19	0,00 %	1,55 %	–
Gasper	16,22	2,42	3,58 %	1,72 %	0,15
Gergel	0,00	1,07	0,00 %	0,76 %	–
Heretik	25,56	13,55	5,64 %	9,61 %	0,53
Hura	15,76	21,66	3,48 %	15,35 %	1,37
Kukla	75,22	11,45	16,61 %	8,11 %	0,15
Martinek	33,13	7,19	7,31 %	5,10 %	0,22
Matejek	37,12	0,03	8,20 %	0,02 %	0,00
Olo	134,67	16,30	29,73 %	11,55 %	0,12
Páterek	35,21	0,33	7,77 %	0,23 %	0,01
Pišút	0,00	6,68	0,00 %	4,74 %	–
Rapák	57,57	11,89	12,71 %	8,43 %	0,21
SPOLU	452,91	141,07	–	–	–

Tabuľka 6: Porovnanie zmeny vlastníctva pôdy rodín Medveckých v rokoch 1880 a 1974 (zvýraznené vetvy so zaznamenaným nárastom výmery) (zdroj: archív Štefan Medvecký)

Graf 6: Zmena vlastníctva pôdy rodín Medveckých v Medvedzí – porovnanie rokov 1880 a 1974 (zdroj: archív Štefan Medvecký)

U rodín Beňo, Borsuk a Hura došlo medzi rokmi 1880 a 1974 k nárastu výmery vlastníctva pôdy v Medvedzí o 37 až 250 %. U ostatných rodín došlo k poklesu výmery vlastníctva pôdy o 47 až 88 %, a dokonca u rodiny Páterek o 99 %. Rodina Olo, ktorá v roku 1880 vlastnila zďaleka najviac pôdy – 134,67 ha (takmer 30 % z celku) – si do roku 1974 ponechala už len 16,30 ha (pokles na 12 %).

Záver

Príspevok mapuje vývoj majetkových pomerov v Medvedzí od najstarších dostupných historických záznamov z prvej polovice 18. storočia až po súpisy z roku 1974. Na pozadí širšieho historicko-právneho vývoja – od urbárskych vzťahov cez tereziánske reformy až po vznik stabilného katastra – sleduje pôsobenie a majetok jednotlivých vetiev rodu Medveckých v ich rodnej dedine. Kým v roku 1880 Medveckí vlastnili viac ako 85 % všetkej pôdy v Medvedzí, v roku 1974 to bolo už len niečo cez štvrtinu. Táto výrazná zmena odráža komplexné spoločensko-politické premeny 20. storočia.

Zachované písomné pramene – súpisy šľachty, parcelné protokoly, katastrálne mapy a sčítacie hárky – sú neoceniteľným zdrojom pre genealogický a historický výskum a svedčia o hlbokom zakorenení rodu Medveckých na Orave. Rozsiahla databáza, ktorú zostavil archív Štefana Medveckého, vytvára základňu pre ďalšie generácie bádateľov.